

עוצי השרה

מבית מכון - 'מרגניתא דרבי מאיר'

להוצאת תורות רבוה"ק לבית דראהביטש - סטרעליסק - סטריא

• פרשת צו - פרה תשפ"ד • שנה ג' גליון קכ"ט •

שרה הנוטה

כשיהודי מתאמץ באפיית מצות הקב"ה שולח מלאכים לשמור את המצות שלו שלא יבואו לכלל חימוץ

רביה"ק השרף רבי אורי מסטרעליסק זי"ע

לא תאפה חמץ {ויקרא ו' י'}

אמר הרה"ק רבי יששכר דב מבעלזא זי"ע בשם רביה"ק [השרף רבי אורי מסטרעליסק זי"ע, שבשעת אפית המצות צריך רחמי שמים מרובים שלא יחמיץ כל שהוא חס ושלום, מכיון שמים וקמח ביחד קשה מאד שלא יתחמץ כל שהוא, אלא שהקדוש ברוך הוא רואה בניעתם וטרחתם המרובה של ישראל, וזריזותם בקדושה בעת אפית המצות, אז שולח מלאכים ממרום שישגיחו לכל יתחמץ משהו חס ושלום.

וכעין זה כתב הרה"ק רבי מאיר מאפטא זי"ע בספה"ק "אור לשמים" בפרשתן, וז"ל: "לא תאפה חמץ חלקם נתתי אותם מאשי קודש קדשים הוא כחטאת וכאשם (ו' י'), נ"ל דאיתא בכתבי האר"י זלה"ה הנוהר משהו חמץ מובטח לו שלא יחטא כל השנה, ע"כ צריך האדם לשמור עצמו בכל מה דאפשר, ולכן נק' מצה שמירה, וזה אי אפשר לאדם שיהיה ממנו כי אם הקב"ה ישלח מלאכים ממונים על השמירה וישמרו אותו, וז"פ לא תאפה חמץ חלקם - לשון חלק, בלי שום נידנוד חמץ, נתתי אותה מאשי - דהיינו שאשלח לך מלאכים שישמרו אותך שמלאכים נק' אישי (זח"ב מג ע"א, וברמב"ם הל' יסודי התורה פ"ב ה"ד).

{ספה"ק אמרי קדוש, מתוך כתבי חסידים}

ואמר "עד הבוקר" עד שיהיה זמן החירות הנקרא בוקר, ואז "ואש המזבח תוקד בו" ממש, ולא יצטרכו להתעסק בתורת העולה כי יוכלו להקריב עולה בפועל.

וזהו כוונת מאמר הכתוב דלעיל "להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות", כי בבוקר שהוא זמן החירות אז רואים בחוש איך חסד השי"ת גבר עלינו להיטיב עמנו, אמנם בלילות אין אנו רואים שום חסד נגלה, רק אנחנו מאמינים שהשי"ת יעשה לנו חסד ומחכים על אור הבוקר.

ואמנם הנביא אומר {איכה ג' כ"ד-כ"ג} "חסדי ד' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו, חדשים לבקרים רבה אמונתך", והיינו כי לפעמים בעת הגלות והצרות החסד הוא עצם הדבר מה שלא תמנו, והיינו ששם חלקנו בחיים, וכענין מה שנאמר אצל הקרב אל המשכן {במדבר י"ז כ"ח} "האם תמנו לגווע", ועצם מה שהקב"ה השאיר אותנו לפליטה גדולה, הוא חסד גדול למעלה מדרך הטבע, כי על פי הטבע היינו חלילה צריכים להיאבד בצוק העתים, ממילא עצם הדבר מה שאנו קיימים ולא תמנו זה החסד ד', אבל "חדשים לבקרים רבה אמונתך", כי תקוותינו ותוחלתינו והוא אמונתנו שיתחדש הבוקר, היינו שיזריח הקדוש ברוך הוא את אור הגאולה על ישראל, ואז יהפך להיות חסד רב, ולא רק החסד שנשארנו לפליטה אלא חסד ממש של שפע גדול.

{ספה"ק אהבת ציון}

החסד בעת הגלות הוא עצם קיומינו משא"כ בעת הגאולה החסד יגדל לשפע וחסד רב

רביה"ק רבי נפתלי הירץ מסטרעליסק זי"ע

זאת תורת העולה היא העולה על המזבח כל הלילה עד הבוקר ואש המזבח תוקד בו {ויקרא ו' ב'}

הנה איתא בש"ס {מנחות ק"י ע"א} "אמר ריש לקיש מאי דכתיב {ויקרא ז' ל"ז} "זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם אמר רבא האי לעולה למנחה עולה ומנחה מיבעי ליה אלא אמר רבא כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא חטאת ולא מנחה ולא אשם, אמר רבי יצחק מאי דכתיב {שם י"ח} זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם."

ועל פי זה יתבאר הכתוב על דרך זה, כי אמר "זאת תורת העולה" ר"ל זה העוסק בתורת העולה, אזי "היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה", כי הנה איתא בכתוב {תהלים צ"ב ג'} "להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות", כי שעת החירות מכונה בשם יום ובוקר, ושעת הגלות מכונה בשם לילה, וכדומה רבות, ור"ל היינו שעל ידי לימודו ועוסקו בתורת העולה אזי נחשב לו כאילו הקריב עולה אפילו בעת הלילה בתקופת הגלות, שאין בה קרבן עולה, אבל עסק התורה נחשב כאילו הקריב עולה.

לו"ז כקש"ת רבינו רבי ישראל בן

כקש"ת רבינו רבי מאיר מוזראהביטש זצוק"ל

עצי הקטר

הליכות ומנהגים – בין פורים לפסח

א. במשך כל השנה כולה היה רבינו מהר"ם מעורר שלא לפרר פירווי חמץ במקומות שקשה לחפש אחריהם, וכן הזהיר שלא להניח ספרים על השולחן בעת האכילה, ואם הניחו שינערו אותו קודם שמחזירים לארון הספרים.

ורבינו מהר"ם אמר בזה כי כשנוהגים בנוהג זה הרי מקיימים מצות עשה דאורייתא בכל פעם ופעם של "לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך" {דברים ט"ז ג'}, שהוא אחד משש זכירות תמידיות שהאדם מצווה בכל יום, ועל ידי פעולה זו מקיים הזכירה בפועל.

ב. אף שמעיקר הדין החיוב הוא לבדוק בחורים ובסדקים בליל ארבעה עשר בלבד, מכל מקום כבר נהגו ישראל קדושים מקדמא דנא להזדרז בנקיונות שלושים יום קודם החג, ועמלים בעמל ויגיעה רבה למרק ולצחצח הבית ברוב יופי והידור.

ופעמים רבות היו מתחילים הנקיונות אצל רבינו מהר"ם עוד קודם הפורים, ואמר בדרך צחות כי 'שלושים יום קודם החג' זה אינו חומרא אלא זה הוא מדינא דגמרא, וממילא צריכים לעשות הכנה לדין זה של שלושים יום קודם החג, ועל כן מתחילים מעט קודם לכן.

ג. אף דמדינא דגמרא כל מקום שאין מכניסים בו חמץ אין צריך בדיקה {פסחים פ"א מ"א}, מכל מקום כבר נהגו לבדוק אף באותם המקומות שאין רגילים להכניס בהם חמץ, משום 'חומרא דפסח', וכמו שאמר הבאר היטב {או"ח סי' תמ"ז ס"ק א'} "האר"י ז"ל כתב הנזהר ממשוהו חמץ בפסח מובטח לו שלא יחטא כל השנה".

ורבינו מהר"ם היה מזכיר את דברי הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זי"ע שאמר "חמץ אסור במשהו, היינו במה שהוא", שהכל תלוי לפי מה שהוא אדם.

ד. דרך כלל מידי שנה בשנה נהג רבינו מהר"ם לעלות על ציון הקדוש של המאור הגדול לממשלת החסידות ה"ה הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע בעל ה"נועם אלימלך", ביומא דהילולא קדישא כ"א אדר.

וכמקובל בין חסידים ואנשי מעשה, כי על אף אשר כל הצדיקים הנפטרים בחוץ לארץ עולים תיכף לאחר הסתלקותם לשכון בתוך אורא דארץ ישראל, הרי שהרה"ק בעל הנועם אלימלך זי"ע אמר כי הוא ישאר בחוץ לארץ עבור כל עם ישראל יושבי הגלות.

ובוודאי כדבריו כן היה, אלא שאין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה, ועל אחת כמה וכמה האי צדיק וקדוש, והאיר מהארת ארץ ישראל במקום ציונו הקדוש, שנמצא הוא טמון בחלקת מחוקק ספון בארץ ישראל שבתוך חוץ לארץ, וזהו מעלה גדולה ועצומה להביא את קדושת ארץ ישראל ולהכניסה אל תוך חשכת טומאת ארץ העמים.

וכידוע אשר התבטא הרה"ק רבי שלמה הכהן מראדומסק זי"ע בעל ה"תפארת שלמה" [אשר הוא החל את הנסיעות הגדולות אל הציון הקדוש בליז'ענסק] כי הרה"ק רבי אלימלך זי"ע עומד בעצם היום וידיו פרושות על כל הבאים להתפלל על קברו ומברכם ומשפיע עליהם שפע ברכות וישועות, כל אחד ואחד בכל מה שנצרך לו, הן ברוחניות והן בגשמיות, וממליץ טוב לפני שוכן מרומים בעד כל העולים להשתטח על ציון המצוינת.

מעט צרי

אבן עזר פק 191

פרשת השבוע פרשת צו, הינה המשך ישיר עם הפרשה הקודמת פרשת ויקרא - בחטיבה אחת ממשיכה התורה את חוקי הקרבנות וסדרי הטהרה לחוטא.

אך פרשתינו פותחת בלשון קצת שונה מכל הציונים וההוראות שניתנו עד עתה לעם ישראל, וכאן נאמר 'צו', בפרשות הבאות נמצא פעמים נוספות את הלשון הזו, אך זוהי הפעם הראשונה, ועל שם זה נקראת הפרשה בשם 'צו'.

רבתינו ז"ל מנסים לעמוד על הלשון 'צו' שנאמר כאן, וכך כותב רש"י "אין צו אלא לשון זרוז מיד ולדורות, אמר רבי שמעון ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש בו חסרון כ"ס".

רש"י הק' מסביר כי בלשון צו יש שלשה משמעויות, לשון זירוז, דבר שצריך להיעשותו תיכף ומיד ודבר הנוהג לדורות, ומבאר רבי שמעון בא מדוע נצרך לומר כאן לשון זירוז מיוחד, בהיות ובציווי זה נאמר קרבן התמיד שיש בו חסרון כ"ס, היו צריכים איפוא לזרוז בזה שלא יתעצלו מחמת כסף במצוה זו.

והפלא כאן גדול - הרי כאן התורה מדברת אל אהרן ובניו, וכמו"ש "צו את אהרן ובניו לאמר", והרי אהרן ובניו לא שילמו את הקרבן עולת התמיד מכספם, לא היתה להם הוצאה מיוחדת בזה, אדרבה, קרבן זה הינו קרבן ציבור מכספיהם של בני ישראל, את הלשון 'צו' היה צריך להיאמר לבני ישראל תורמי הקרבן, ולא לאהרן ובניו שהם רק המקריבים אותו, מה פתאום שאהרן ובניו יתעצלו בו מחמת חסרון כ"ס?

ואם כבר עומדים על זה, אז כבר שווה לחקור את הלשון 'חסרון כ"ס', נכון אנחנו כבר התרגלנו למטבע הלשון הזה, והוא נשמע לנו טבעי לחלוטין, אבל על ניו אין לו פשוט הכ"ס הוא הכלי בו נמצא הכסף, החסרון הוא לא של הכ"ס אלא של המעות שנמצאות בכ"ס, האם לא היה יותר נכון שיאמר רבי שמעון 'חסרון מעות'?

גם מה השייכות בין זירוז מחמת שיש חסרון כ"ס, לענין זה שהציווי הוא מיד ולדורות? ובכלל לא מובן מה הכוונה שהציווי כאן הוא לדורות, הרי כיום משנחרב בית המקדש לא שייך ציווי זה של הקרבת עולת התמיד?

וגם, האם הקרבן הזה היה עולה יותר כסף מכל שאר הקרבנות? בוודאי שלא! א"כ מדוע דווקא בקרבן זה היו צריכים זירוז מיוחד?

*

חז"ל לומדים ש'צו' הוא מלשון זירוז מהפסוק שנאמר למשה רבינו ע"ה {דברים ג' כ"ח} "וצו את יהושע וחזקוהו ואמצוהו" - שם לא הוזכר לשון זירוז ומהירות, אלא מלשון חיווק ואימוץ כוחות, הרי אומר שהלשון זירוז המונחת בלשון 'צו' אין הכוונה למהר, אלא להתחזק!

יש מצוות שקל להתחזק בהם, מצוות שבאות מזמן לזמן, כמו מצות אכילת מצה בפסח או נטילת לולב בסוכות, יש לנו את ההתעוררות וההתרגשות מחמת החידוש שבדבר, הרהבה יותר קשה לעומת זה להתרגש במצות הנחת תפילין היום יומית, או למשל בברכת המזון וכדו', מחמת שהם מצוות תמידיות, ההרגל נעשה טבע, וכבר לא רואים בו שום חשיבות.

כשהתורה מגיעה לצוות לאהרן הכהן ולבניו על הקרבת קרבנות מיוחדות שבאות מזמן לזמן, אין צורך בזירוז מיוחד, בוודאי שהם יתרגשו ויתלהבו ויעשו את ההקרבה עם כל ההידורים והחומרות שאפשר, אבל כשהקב"ה בא לצוות אותם על קרבן עולת תמיד, שהיא קרבן תמידית, יום יומי, כאן צריך לשון זירוז - חיווק ואימוץ כוחות מיוחד, כדי לקיים את המצוה עם כל ההידורים, ולא להתייבש בעשיית המצוה.

על זה אומר רבי שמעון ביותר צריך לזרוז במקום שיש בו חסרון כ"ס - הכ"ס הוא הכלי, לכל מצוה יש את הכלי שלה, ההתלהבות מהמצוה היא כלי להחזקת המצוה, על ידי ההתלהבות מהמצוה הוא משתדל על המצוה לעשות אותה עם כל ההידורים האפשריים בצורה הכי טובה שרק יכול להיות.

אבל מצוה תמידית וקבועה, חסר לה את אותו כלי קיבול, אותה התרגשות וציפיה איננה, כאן צריך לזרוז ולחזק במיוחד, כי גם את אותם המצוות היום יומיות צריכים לעשות עם אותה התלהבות ואתם הידורים כאילו הם מצוה שזוכים לה פעם אחת בחיים.

ולכן מסביר רש"י מצוה שהיא לדורות צריכה ביותר חיווק, לא דווקא הקרבת הקרבן, אלא מצוה תמידית ויום יומית כמו הנחת תפילין או נטילת ידים או כל דבר שאנחנו עושים את זה גם עם עינים עצומות, זה צריך חיווק וזירוז מיוחד.

מהו החיווק? איך באמת אפשר לעשות את המצוה הזו כמו מצוה נדירה? 'צו'! שתכניס לך עמוק בראש שיש כאן פקודה! את כל המצוות אתה עושה אך ורק בגלל הפקודה האלוקית, לא בגלל שאתה מתרגש ולא בגלל שאתה נהנה מזה, 'מצוות לאו להנות ניתנו', נכון הקב"ה נתן לנו מתנה יקרה של הנאה ושמחה במצוות, אבל אנחנו לא מקיימים את המצוות בגלל זה, ממש לא, אנחנו מבצעים אותם כי קיבלנו ציווי, יש פקודה ויש ביצוע!

אנחנו מקבלים פקודה ומבצעים, וממילא בהסתכלות כזאת אין שום חילוק אם הפקודה היא יום יומית או פקודה המגיעה פעם בתקופה, בשניהם אתה עושה את מה שצריך כמו שצריך.

עשה לך שרה

האם קריאת פרשת פרה חיובי הוא מדאורייתא או מדרבנן?

התפילה את עצם העגל ולא הכפרה שלו, ולא יתכן שיצאו יד"ח בקריאת פרשת הכפרה על חיוב זכירת מעשה העגל.

אמנם המלבי"ם כתב שם עוד ידעה דהסבורים שפרשת פרה הוא מדאורייתא היינו בזמן המדבר, שאז היה החטא העגל.

וגם דבריו אלו המה פלא – א', שהרי השו"ע מייירי בזמן הזה, והב', דאף בדור המדבר מנין מצינו חיוב קריאת בתורה על פרשת פרה.

ואולי היה מקור לומר שפרשת פרה היא מדאורייתא בדעת הראשונים, מדברי בעל ה"אזהרות" ניש ספק מי הוא בעל אזהרות אמנם לכונ"ע הוא מהראשונים או מהגאונים { שכתב בפיוטו "אף פרשת שקלים להזכיר אותה בכל שנה ושנה, ופרענות עמלק ופרה אדמה. והחדש הזה לכם".

אך כבר כתב רבי אהרן הלוי בהקדמתו למחזור קרבן אהרן, וז"ל: "כל ימי גדלתי בין החכמים ולא יכולתי לעמוד על כוונת המחבר בשמירת סדר תרי"ג מצות. כי לא הלך על סדר התורה ולא כסדר ששה סדרים ולא על פי שום פוסק, וקשה מזה שבא לומר אתה הנחלת וכו' והכניס בהם גם מצות דרבנן. ושאלתי לחכמים ואין מגיד לי. ושמעתי כי שם המחבר היה ר' אליהו הזקן, מופלג בחכמה ובזקנה, והיה בבית האסורים בעת שהיכר זה הסדר, ואולי לגודל חכמתו ובקיאותו וזכירתו העלה סדרו בעל פה בלי ספרים ראויים למלאכה גדולה כזו. ואם כן הוא נתנו דעתנו בשינוי הסדרים, עכ"ל, ולפי זה בוודאי אין לנו לסמוך על זה להוכיח אי היו דאורייתא או דרבנן.

ובפרט שלפי זה נצטרך לומר שגם פרשת החדש ושקלים היו דאורייתא וזה בוודאי לא כתבו כן הראשונים.

והבאר היטב { שם סק"ב } כתב "בשל"ה האריך לצדד שפרשת פרה אינה דאורייתא וכ"כ הב"ח וכ"כ בתשובת מהרי"ל סימן קפ"ב שלא הזכיר אלא פרשת זכור".

וכן נראה הלכה למעשה מכל דיעות הראשונים, שאין קריאת פרשת פרה אדומה חיוב דאורייתא אלא תקנת חכמים הוא, ועל כן יש לנהוג בספק בה כדין ספק דרבנן ולקולא.

אמנם מכל מקום נהגו שלא לעלות קטן להפטרות מפני שקריאה חשובה היא הבאה מזמן לזמן ועל מנת להראות חשיבותה נותנים אותה לגדול שבציבור או לאדם חשוב.

הספרי שדורש את מה שנאמר בפרה "חוקת עולם", שתהא נוהגת לדורות, והיינו שאפשר פרה אינו שייך רק לזמן המקדש, אכן מצינו בזמן האמוראים שהיה אפר פרה, ומכיון שנאמר שני פעמים 'חוקת עולם' חד לומר אפר פרה לדורות, וחד לומר קריאת פרשת פרה לדורות.

אלא שזה תמוה, דקודם שהתורה אומרת 'חוקת עולם' לומר לך שהחיוב נוהג לדורות, צריכה לגלות לנו בכלל חיוב קריאה, שנדע על איזה חיוב מייירי, וזה לא הוזכר כלל, וגם בספרי לא הוזכר ג"כ חיוב קריאה כלל.

ובמשך חכמה { במדבר י"ט כ' } פירש, על פי מה שאמרו בגמ' יומא { ב' ע"א } מדברי הגמרא ביומא (ב), אמר רבי יוחנן אמר קרא { ויקרא ח' ל"ד } 'כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם', לעשות, אלו מעשי פרה, 'לכפר עליכם', אלו מעשי יום הכיפורים, ואח"כ אמרו (שם ה:) "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי מנין שאף מקרא פרשה מעכב, תלמוד לומר 'זה הדבר אשר צוה ה' { ויקרא ח' ה' }' אפילו דיבור מעכבא. ונמצא אם כן שבשעת עשיית הפרה, מקרא הפרשה מעכב, עכ"ל.

וגם על דבריו תמוה שהרי רש"י שם מבאר להדיא דמקרא פרשה מעכב היינו פרשת המילואים, וגם הכתוב שהביאו שם בגמ' לא איירי פרה כלל.

והגאון הסטייפלצר ז"ל בספרו ברכת פרץ { פר' חקת } כתב שחיובו הוא ממה שנאמר { ויקרא ט"ו ל"א } "והזרתם את בני ישראל מטמאתם", והוא אזהרה לבית דין להפריש את ישראל מטמאתם.

וגם על דבריו תמוה, תחילה שא"כ יהיה חיוב קריאת כל הטהרות כולם, ולא רק פרשת פרה אדומה בלבד, ועוד שבכתוב לא נאמר חיוב קריאה בתורה, אלא חיוב אזהרה לבית דין להפריש את העם.

והמלבי"ם בארצות החיים { ארץ יהודה סי' א' סק"ד } כתב טעם אחר, שהוא בכלל מה שנאמר "זכור את אשר הקצפת את ד' אלוקיך", וכו', וכיון שלא רצו לקרות פרשת העגל שהוא גנאי לישראל, תיקנו לקרות פרשת פרה שהוא כפרה לעגל.

וגם זה תמוה, שהרי א"כ כל הזכירות יהיה חיוב דאורייתא על קריאתם בתורה, וזה לא מצינו כלל, דמאי שנא מזכירת פרשת העגל, ועוד, שהרי בוודאי אם היה חיוב של קריאת פרשת העגל בס"ת היו קוראים אותו עצמו, ולא היו משנים מפני שהוא גנאי לישראל, כמו שאומרים בזכירות שאחר

בשבת קודש זו אחר קריאת התורה של פרשת השבוע נקרא פרשת 'פרה', ו**בשו"ע** {או"ח סי' תרפ"ה סעי' ז'} כתב על זה "יש אומרים שפרשת זכור ופרשת פרה אדומה חייבים לקרותם מדאורייתא, לפיכך בני היישובים שאין להם מנין צריכים לבוא למקום שיש מנין בשבתות הללו, כדי לשמוע פרשיות אלו שהם מדאורייתא", מלשונו משמע שחיבר את שני פרשות אלו זכור ופרה גם יחד, ומי שסובר שפרשת זכור הינה מדאורייתא סובר גם כי פרשת פרה הינה מדאורייתא שזה בשוה.

אמנם ה**שו"י** הביא מחלוקת ראשונים בדבר וכן כתב "ובתוס' שני"ן כתבו דאין שום קריא' מדאורייתא רק פרשת זכור ובתוס' קצרות מברכות פ"ב פירשו דפרשת זכור ופרשת פרה חייבים בקריאתם מן התורה", הרי שלפי התוס' שאנן רק פרשת זכור מדאורייתא והתוס' בברכות סוברים שגם פרשת פרה הוא כפרשת זכור והוא מדאורייתא.

אלא שיש לעיין שהרי בתוס' שלפנינו לא מוזכר 'פרשת פרה' כלל, רק כתב **התוס'** { ברכות י"ג ע"ב ד"ה בלשה"ק } וז"ל "וי"ל דמייירי בפרשיות המחוייבין לקרות דאורייתא כמו פרשת זכור אי נמי מקרא בכורים ורודי מעשר ופרשת חליצה שמצוה בתורה לקרותה", וכן העיר כאן בבאור הגר"א "בתוספות שלפנינו ליתא לא בברכות ולא במגילה י"ז ב' וכן באשרי פ"ו בדרכות ליתא אלא זכור ונסחא משוכשת ונדמנה לוי".

אך כשמעיינים בדפוסים ישנים {כגון בדפוס ווינציה} נראה כי אכן היה דפוסים שכתוב בתוס' ג"כ פר' פרה, אלא שמחקו בדפוסים מאוחרים יותר את 'פרשת פרה', ויש שכתבו שנמתק ע"פ הרש"ל, וכפי הנראה הוא מחקו כי סובר שפרשת פרה אינה דאורייתא, מ"מ דעת התוס' דהוי דאורייתא, וכן גם מופיע **בתוס' ישנים** {אך זה קצת קשה לומר כן בדעת הרש"ל, שהרי הרש"ל עצמו סובר שאין לעלות קטן למפטיר של פרשת פרה כמו למפטיר של זכור, וכמו שהביא **הבאר היטב** { כאן } "וכתב רש"ל שאין הקטן עולה למפטיר בפ' זכור ובפ' פרה ע"ש", משמע דס"ל דהוי דאורייתא].

וגם **בהרשב"א** {ברכות שם} כתב "אלא א"כ יאמר רש"י ז"ל שתהא קריאת הפרשיות כגון פרשת פרה ופרשת זכור וכיוצא בהן מן התורה", אלא שהוא כתב כמסופק אם היו מדאורייתא או לא.

וגם שיש לתמוה היכן מצינו חיוב קריאה זו בתורה, ומצינו בזה ד' תירוצים - **בערוך השלח** {סעי' ז'} כתב על פי

הרה"ק רבי חיים יעקב מדוקלא זי"ע – י"ז אדר ה'תקע"ג

הוריו – אביו הרה"ק רבי אברהם שטרוביץ מטישין זי"ע נכד לגדולי ענקי הרוח כהרה"ק רבי העשיל מקראקא זי"ע הט"ז התוספות יום טוב ובעל השארית יוסף ועוד. **זוגתו** – נשא את מרת מרים ע"ה בת הגביר הצדיק רבי יעקב גאלדהאמער זי"ל מהעיר דוקלא, חותנו של הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זי"ע.

רבנותו – היה תלמיד מובהק להרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זי"ע, וכמו שמזכירו הרה"ק בעל ה"מראה יחזקאל" במכתבו המפורסם כאחד מבין גדולי התלמידים המסתופפים בצל הרה"ק מרימנוב זי"ע, ורבו הק' היה נוסע מעת לעת לעיר רימנוב על מנת לשמוע דעת תורתו, כי כל כך אחז הימנו כ'דעת תורה' של אמת. **פעילותו** – לערך בשנת תקס"ד נתמנה לכהן פאר ברבנות העיר דוקלא אשר על כסאה ישבו גדולים וקדושים, משם יצא הודו וזיוו והדרו לגלילות אשר סביבותיו, ונודע בעבודתו התמה וגאונותו המופלגת.

זרעו – בתו מרת חיה גענדל ע"ה ז' רבי מרדכי הושע ויינברגר זי"ל, בתו מרת מירל ע"ה ז' הרה"ק רבי יצחק מאיר מזיניקוב זי"ע בן הרה"ק בעל האוהב ישראל מאפטא זי"ע, בתו מרת שפרה ע"ה ז' הרה"ק רבי פינחס מטסאוויץ זי"ע בן הרה"ק בעל האור לשמים מאפטא זי"ע, בתו מרת ביילא ע"ה ז' רבי מרדכי זצ"ל ממלא מקום חותנו בדוקלא ואח"כ אבד"ק האניפול.

הסתלקותו – נסתלק לגנוזי מרומים ביום ט"ב אדר א', כפי הנראה בשנת ה'תקע"ג [שנה זו הייתה שנה מעוברת, ולפי המובאר בספר אגרות אוהב ישראל, אגרת מנכרו רבי משולם זוסיא מזיניקוב זצ"ל ומו מופיע רשימת היארצייטן של זקניו, ואודותיו כתב 'של אבי אמי הרב ר' חיים יעקב מדוקלא ט"ב אדר הראשון]. גדולי מאורי החסידות החשיבו את הרה"ק רבי חיים יעקב מדוקלא זי"ע למיחוס גדול, ופעם אחת אף אמר הרה"ק רבי חיים מאצנא זי"ע לנכדו של רבי חיים יעקב ה"ה הרה"ק רבי אלטר מאיר דוד מוואלבראם זצ"ל 'אינך יודע איזה מיחוס אתה, והרי הרה"ק בעל האוהב ישראל מאפטא זי"ע היה ידוע כמיחוס גדול, ועם כל זאת רצה מאד להשתדך עם זקינו, ובשביל זה הוא חירץ להתחייב על סכום כסף מאד גדול, כי זקינו היה עוד יותר מיחוס' {הקדמת ספר מוצל מאש עמ' כ"ח}, ומעשה שהיה כך היה, להרה"ק מאפטא היה בן גדול הלא הוא הרה"ק רבי יצחק מאיר מזיניקוב זי"ע ורצה לשדכו לבתו של הרה"ק מדוקלא זי"ע, וכשמע הרה"ק מדוקלא כי עיקר סיבת רצונו בהשדוך הוא מחמת היחוס שלו, לא הסכים לכך, ולהרה"ק מאפטא הייתה חלישות גדולה מזה, ומתוך כך אמר, איני יודע מה הרה"ק מדוקלא אוזח את עצמו כל כך גדול עם בתו, הדבר יצא מפי המלך ונעשתה הבת חולה, עד ששלח הרה"ק מדוקלא אל הרה"ק מאפטא שיתפלל עליה שתחלים, ובטיחו כי באם תחלים מחוליה שדכה עם בנו של הרה"ק מאפטא, ואכן כך היה {הקדמת ספר 'מלל לאברהם'}.

קטפי גנוזות

חקרי המכון – הגה"צ רבי מנשה פרענקיל זצ"ל אבד"ק האחרון דעיר תהילה ליוזענסק ונכד רבוה"ק זי"ע – נלב"ע י"ד אדר [א'] תשכ"ה

בשנת תרצ"ח, אחרי שנות דיננות והוראה, נפטר חותנו הגאון הצדיק רבי יחזקאל סג"ל לנדא זצ"ל, ורבי מנשה הוכתר כרב העיר ליוזענסק.

שנתיים בלבד ישב על מי מנוחות בעיר רבנותו, נישא על גלי הערצה והערכה, עד שעננים שחורים התקדרו על פולין, וליוזענסק, ככל הערים סביבותיה, סבלה בין הראשונות.

בראש השנה ת"ש, כשבויעים לאחר פרוץ המלחמה, נכבשה ליוזענסק ובאותו יום נשרף בית הכנסת. בסיביר מסר רבי מנשה נפשו לתורה ולהפצת יהדות. כמוהל היה נוסע במסירות נפש, במלוא מובן המילה, ומל מאות ילדים. הוא היה עולה לעגלות משא נושאות תבן ומתחבא בין הערמות, וכך היה מגיע ממקום למקום. לעיתים היו השומרים חושדים ותוקעים כידון משונן לתוך הערמות, ולא אחת היה כפסע בין החיים למוות, אבל לא חשב לרגע לחדול ממעשיו.

בכוכרה שימש כרב וכבעל תפילה, ואף בני עדות המזרח העריצו אותו וקראו לו "חכם".

בשנת תש"ה שהה מעל שנתיים במחנות העקורים בגרמניה, שם פעל גדולות ונצורות יחד עם רעיו, הרב בן ציון פירר והרב יהודה לייב אויסבל (תלמיד יח"ל). אין ערוך למה שפעל רבי מנשה באותן שנים בכל תחומי החיים וקשיי השעה שהתעוררו אז. הוא ארגן מטבחים כשרים לפסח ולכל השנה, עמד לישע עגונות רבות, ורבים מספור נהנו ממנו עצה ותושייה באותן שנים קשות.

בשנת תש"ח הגיע לניו יורק. בתחילה כיהן כרב בית הכנסת הגדול באיסט, ולאחר מכן ייסד את קהילתו "עטרת שלמה" על שם אביו.

באותן שנים הציל בני נוער רבים מרדת שחת וכיוון אותם לחיי תורה ומצוות, והיה כתובת לכל עניין של תורה וחסד במסגרת "אגודת הרבנים" שבה היה חבר נכבד.

בשנת תשכ"ה, ביום פורים קטן, נדס ליבו ובפתע השיב נשמתו ליוצרה.

בשנת תרצ"ח, אחרי שנות דיננות והוראה, נפטר חותנו הגאון הצדיק רבי יחזקאל סג"ל לנדא זצ"ל, ורבי מנשה הוכתר כרב העיר ליוזענסק.

שנתיים בלבד ישב על מי מנוחות בעיר רבנותו, נישא על גלי הערצה והערכה, עד שעננים שחורים התקדרו על פולין, וליוזענסק, ככל הערים סביבותיה, סבלה בין הראשונות.

בראש השנה ת"ש, כשבויעים לאחר פרוץ המלחמה, נכבשה ליוזענסק ובאותו יום נשרף בית הכנסת.

הרה"צ רבי מנשה פרענקיל זצ"ל אב"ד ליוזענסק

רבי מנשה נמלט לבלגוריה כיוון שכמהגם היו נטפלים בראשונה לרבנים ולכלי הקודש, אולם לקראת יום הכיפורים חזר לביתו בליוזענסק.

לכבוד יומא דהילולא קדישא של הרה"ק רבי אלימלך מליוזענסק זי"ע הבאנו כאן מאמר נוסף עם פרטים חדשים [בשנה העעל"ט נתפרסמו כמה מאמרי המשך בענין] על אודות נשיאות רבנותו ז"ל בעיר תהילה ליוזענסק.

האוחז בשרביט ההנהגה בעיר תהילה ליוזענסק שקודם השואה היה הגה"צ רבי מנשה פרענקיל זצ"ל, חתן הגה"צ רבי יחזקאל סג"ל לנדא זצ"ל אב"ד ליוזענסק בן רביה"ק רבי נפתלי הירץ מסטרעליסק זי"ע.

פרקים מתולדותיו

בגנון קידוש השם הביאו אודותיו כך: ביום י"ד אדר א' תשכ"ה, נדס ליבו של אחד מגדולי רבני שארית הפליטה, שמשום מה נשכח מלב ושמנו כמעט אינו ידוע, אבל מעשיו הטובים רשומים לפני כיסא הכבוד, "כי אין שכחה לפני כסא כבודך ואין נסתור מנגד עיניך".

רבי מנשה פרענקיל נולד בשנת תרס"ג בעיר ילובה שבגליציה, בין דמביץ לטורנא, לאביו הגאון הצדיק רבי שלמה זלמן, בנו של הצדיק הנודע, בעל המופת, רבי אברהם פרענקל, האדמו"ר מוויילפלי. בבחרותו נודע כעילוי המופלא שעשה בקלוז'ו של ריישא שש שנים ברציפות, עד שנלקח אחר כבוד כחתן לבתו [מרת מרים ע"ה] של רב העיר ליוזענסק, הגאון הצדיק רבי יחזקאל לנדא זצ"ל.

לאחר נישואיו התגורר בליוזענסק ושימש בה כדיין וכאב"ד. אהבוהו והעריצוהו לא רק שש מאות בני קהילת ליוזענסק, כי אם גם תושבי 29 קהילות קטנות שנחשבו כגליל ליוזענסק.

גדולתו בתורה, אצילותו ומידותיו הטובות גרמו ליהודים מכל קצות הקשת להימשך אחריו כדבורים אל הצוף.

כבר בהיותו בחור צעיר, בשנותיו הארוכות על ספסלי קלוז'ו ריישא, היה רבי מנשה מקדיש זמן רב לפעולות חסד נשגבות. הוא היה אוסף מדי שבוע כסף ומארגן צורכי שבת לעניים, בנוסף לכן שהיה מבקר תכופות בבית החולים שבריישא ושוקה עם נדכאי הרוח זמן רב.

התורה והברכה

לכלל אנשי שלומינו וידידינו שיהיו די בכל אתר ואתר אשר נתרמו למלאכה ונתגייסו

מגבית פורים

ביתר שאת וביתר עוז והוזילו מכיסם יותר מכדי יכולתם בעין יפה וביד רחבה על מנת להיות שותפים במפעלי הקודש

יה"ר שתהי משכורתכם שלימה מן השמים, ובכל אשר תפנו תצליחו, ותהא הברכה שרויה במעשה ידיכם, וימלא ד' כל משאלות לבכם לטובה, ויתקיים בכם מקרא שכתוב "והריקותי לכם ברכה עד בלי די" – עד שיכלו שפתותיכם מלומר די.

הפצת הגליון נדבת

ידידינו הנכבד הרה"צ

רבי משה אלעזר הכהן בן שליט"א

חב"נ דרבינו מהר"י זצוק"ל

להודות ולהלל להשי"ת

על רוב רחמינו וחסדיו

הפצת הגליון נדבת

ידידינו היקר

רבי אפרים פישל פלדמן שליט"א

לע"נ זקינו הרה"ח הנכבד

רבי חיים משה פלדמן ז"ל

בהרה"ח ר' אפרים פישל ז"ל

נלב"ע כ' אדר ב' ה'תשפ"ב ת.נ.צ.ב.ה.

הפצת הגליון נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה

הנגיד רבי צבי אריה אייכלר שליט"א

לע"נ אביו הגה"צ

רבי אליעזר בן ציון אייכלר זצ"ל

בן רבי משה פינחס עזריאל ז"ל

רב חסידי באיאן בבורו פארק

נלב"ע י"ה אדר ה'תש"פ ת.נ.צ.ב.ה.

יו"ל ע"י מכון

"מרגניתא דרבי מאיר" – דראהביטש

להערות והארות – לתרומות –

ולהצטרפות לרשימת התפוצה נא לפנות

לדוא"ל mdm1038@gmail.com

או לטל' 0548421038

אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה העומדים בין פנים ובין פנישה, המקום ירחם עליהם ויזייאם מצרה לרחקה ומאפלה לאורה ומשעבוד לגאולה השתא פענלא ובזמן קריב ונאמר אמן